

Kerkenbeleidsplan Kortenberg

Finale toelichting aan de gemeenteraadsleden door het Centraal Kerkbestuur

17 januari 2024

AGENDA

- **Introductie**
- Kerkenbeleidsplan
 - Erps
 - Everberg
 - Meerbeek
 - Kortenberg
 - Kwerps
- Vervolgstappen

Achtergrond

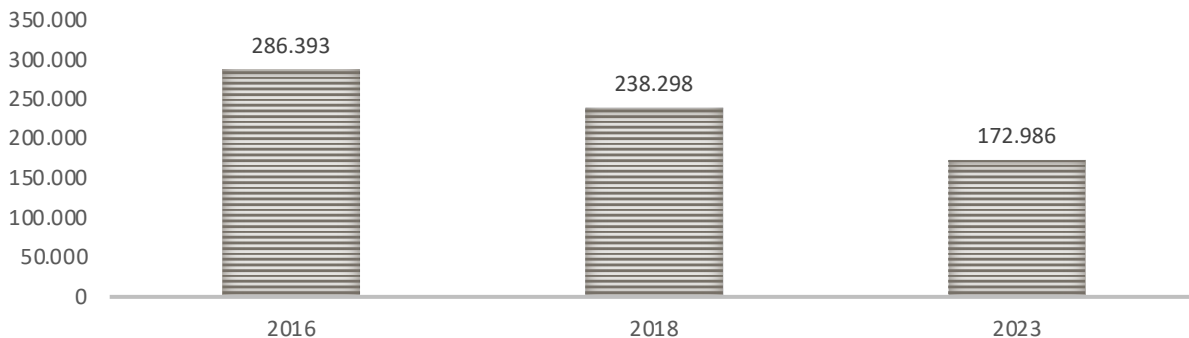
Onze context is in verandering

BAAIGEM

Discussie rond verkoop kerk laait weer op, maar bestuur houdt voet bij stuk

De verkoop van gemeentelijk patrimonium blijft een gevoelig punt op de Gaverse gemeenteraad. Oppositiepartij Gavere Durft/N-VA vraagt om de verkoop van de kerk en pastorie van Baaigem met drie jaar uit te stellen, om de buurt de kans te geven het pand zelf te benutten. Volgens burgemeester Denis Dierick (Open VLD - VOG) is dat geen goed idee.

AANTAL KERKGANGERS BELGIË

We kunnen op drie manieren omgaan met deze veranderende context:

Aanpak 1: De uitdaging (veranderende context) ontkennen en niets doen

Aanpak 2: De uitdaging erkennen maar ze niet als ons probleem aanzien

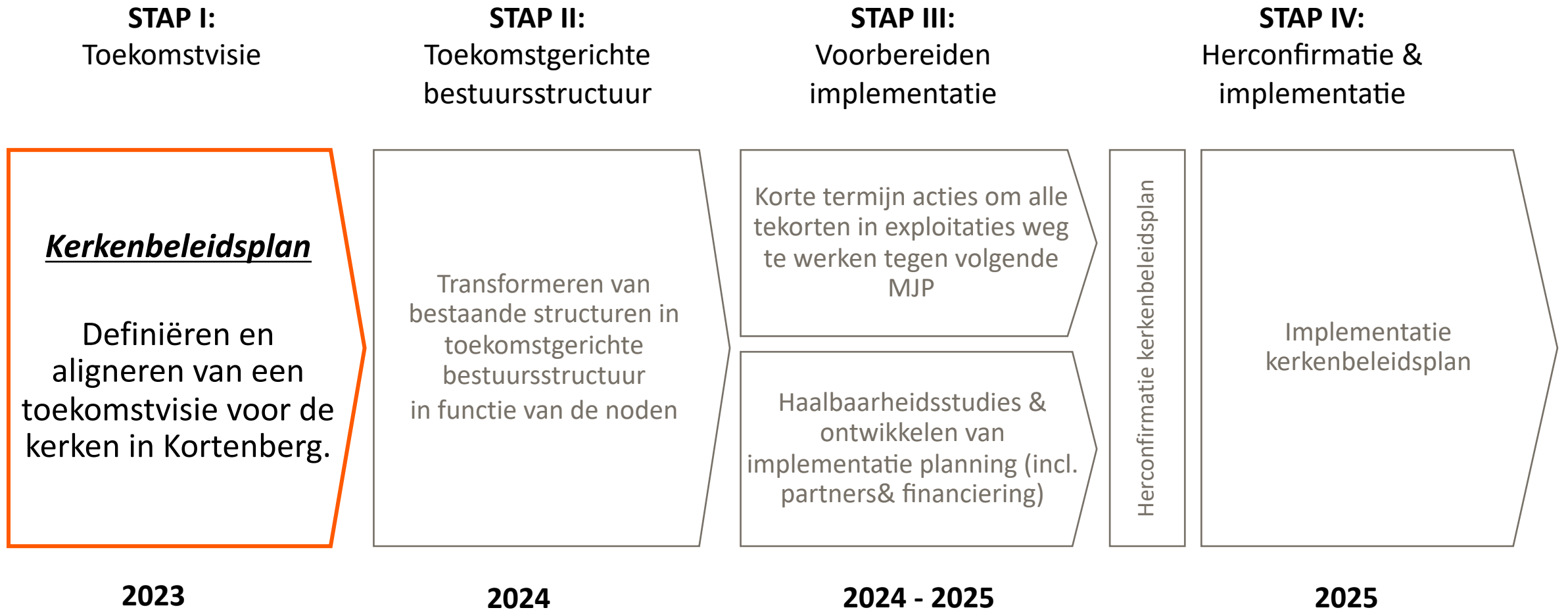
Aanpak 3: De veranderende context erkennen en er proactief mee omgaan. (Transformeren)

Het CKB van Kortenberg heeft gekozen voor de derde aanpak.

In deze presentatie lichten we graag onze transformatie aanpak en stand van zaken toe.

2023 ... de start van een transformatie

Een transformatie in verschillende stappen

Objectieven van het kerkenbeleidsplan

Een pastorale visie als basis voor de toekomst van de kerkgebouwen

3 Objectieven voor elk kerkgebouw:

- Alle kerken in Kortenberg moeten **financieel volledig zelfbedruipend** zijn:
 - Exploitatie in evenwicht (geen tussenkomst gemeente tegen volgende meerjarenplanning)
 - Investerings in functie van gebruikers nevenbestemming (partners, overheid, ...)
- We wensen een model in Kortenberg **waar geen kerken ontwijjd worden** maar waar de ruimte voor het sacrale aangepast wordt aan het actuele aantal kerkgangers.
- De **vrijgekomen ruimte gebruiken we voor een nevenbestemming** die ervoor moet zorgen dat de kerk financieel duurzaam wordt en vooral een meerwaarde geeft.

PASTORALE VISIE

De onderbouw

Een pastorale visie rekening houdend met een veranderend kerklandschap (I/II)

1) Samenwerkingsverbanden versus samenlevingsverbanden

We staan met onze kerkgemeenschap voor de uitdaging om met onze federatie/pastorale zone niet alleen ‘*samenwerkingsverbanden*’ te organiseren, m.a.w. nieuwe structuren, maar vooral ‘*samenlevingsverbanden*’.

Parochies staan niet meer uitsluitend op zichzelf, maar maken vandaag deel uit van een groter geheel – een parochiefederatie of pastorale zone – die moet uitgebouwd worden tot een ‘*gemeenschap van gemeenschappen*’, waarbij elke lokale geloofsgemeenschap – Erps, Kwerps, Kortenberg, Meerbeek en Everberg – juist een eigen identiteit hebben. We moeten proberen om de verschillen tussen parochies juist als een rijkdom in te schatten en te valoriseren.

Zo kunnen een aantal basisprincipes de wisselwerking tussen pastoraal en kerkgebouw ook bevorderen.

2) Veranderingen in de maatschappij

Zo werden de religieuze, spirituele, maatschappelijke en ecologische veranderingen en noden meegenomen in het denkproces op beide niveaus. Men stelt zich hierbij de vraag hoe een kerkgebouw in relatie met de parochie en de lokale geloofsgemeenschap in het kader van een groter geheel op de beste manier kan ingeschakeld worden in een samenwerking op terreinen van de pastorale zorg die uiteindelijk een grotere meerwaarde met zich mee moet brengen. Wij willen oog hebben voor nieuwe liturgische initiatieven en creativiteit zoals die door paus Franciscus met zijn ‘*synodale weg*’ ook aangemoedigd worden. De encyclieken ‘*Laudato si*’ en ‘*Fratelli tutti*’ zijn trouwens ook belangrijke inspiratiebronnen bij de uitwerking van dit kerkenbeleidsplan.

De onderbouw

Een pastorale visie rekening houdend met een veranderend kerklandschap (II/II)

3) Een kerkgebouw met een directe link met de omgeving

Wij hebben gepoogd om voor elk kerkgebouw ook een directe link te leggen met de 'omgeving'. Doorheen de verschillende initiatieven van pastoraal kunnen wij ons als kerkgemeenschap in functie van de noden in onze moderne samenleving met respect en openheid omgaan met de aarde en de armen of kwetsbaren in onze maatschappij. Dit betekent dat wij met onze kerkgebouwen ook willen inspelen op het behoud van de schepping of ons 'gemeenschappelijk huis', op het verbeteren van de levensomstandigheden van de zwaksten en de meest kwetsbaren in de maatschappij, op het welzijn van de generaties die na ons komen.

4) Spiritualiteit en gemeenschapsvorming

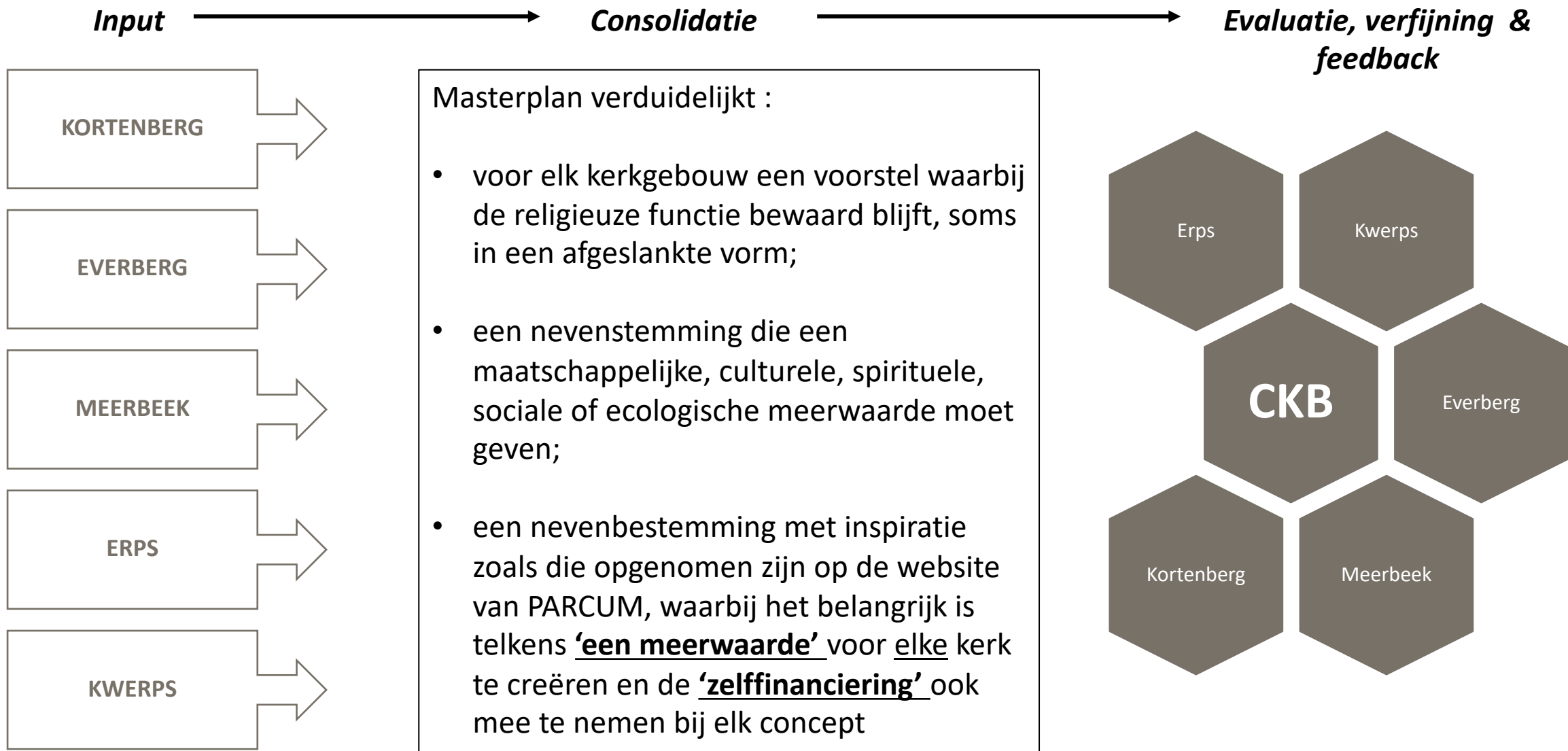
Ook in onze huidige maatschappij moeten wij blijven reflecteren *'hoe kerkgebouwen ons appeleren in ons zijn'*. kerkgebouwen worden vandaag primair als belichaming van een 'leer' of 'godsdienst' beschouwd, waardoor het voorkomt alsof zij voor de bredere maatschappij geen betekenis meer hebben of geen rol meer te vervullen hebben, tenzij dan door hun architectuur, die wél als zaak van allen wordt beschouwd.

5) Kerkgebouwen zijn als WOORD dat spreekt

Onze kerkgebouwen zijn zo'n symbolisch geladen gebouwen dat het openstellen ook op pastoraal vlak belangrijk is. Het is een vorm van gastvrijheid en onthaal. Het houdt wel in dat een kerkgebouw 'an sich' een *'welkom-karakter'* moet uitstralen. Op die manier kan het ook veel betekenen voor de toevallige bezoeker. Bezoekers moeten de indruk krijgen: *'Dit is een bewoonde plaats'*. (Roger Schütz)

Een masterplan voor de toekomst

Masterplan op basis van input kerkraden

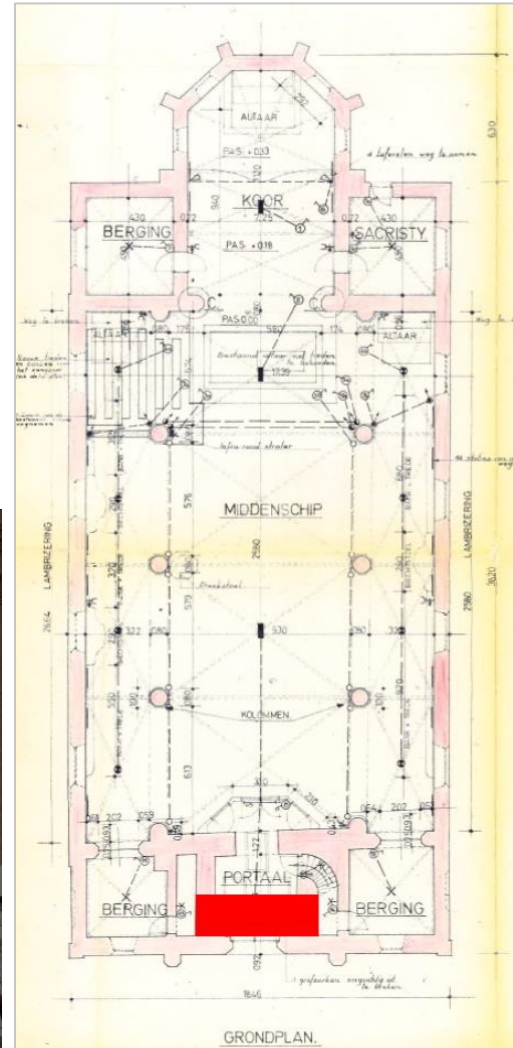

AGENDA

- Introductie
- **Kerkenbeleidsplan**
 - **Erps**
 - Everberg
 - Meerbeek
 - Kortenberg
 - Kwerps
- Vervolgstappen

Voorstel ERPS

Identificatie en bouwfysische toestand

Eigenaar: Gemeente Kortenberg

Bescherming(en)

- Kerkgebouw niet; alleen historische Verbucken orgel 1752 is beschermd

Ruimtes:

- Portaal (16m²)
- Het portaal geeft toegang tot de kerk.
- Middenschip (179,3 m²) + zijbeuken(41,2 m²)
- In het schip staat het merendeel van de stoelen opgesteld, in de zijbeuken werden de stoelen in 2007 verwijderd omdat deze kniestoelen ook aangetast waren door houtworm.
- in elke zijbeuk staan biechtstoelen
- De preekstoel werd hij de aanpassing van de kerk na het Tweede Vaticaans concilie verwijderd om de zichtbaarheid te vergroten op het dienaltaar dat toen net voor de kooringang werd geplaatst.
- Koor + apsis (80,4 m²)
- Het koor is verhoogd met 1 trede
- Winterkapel zuidkant (21 m²)
- Sacristie noordkant (21 m²), hierin staan 3 opbergkasten
- Bid- en rouwkapel (achteraan in de kerk rechts) (16 m²)
- Sanitair en stooklokaal (16 m²)
- Doksaal met inbegrip van de ruimte onder de toren (ca 30m²)

Voorstel ERPS

Concept voor de toekomst

Insteek voor nevenbestemming: culturele, religieuze en museale functie

Gedachtengang bij het uittekenen van het concept:

- een kerkgebouw als woord dat spreekt met het fraaie interieur, kan moeilijk opgesplitst worden in twee delen (steeds toegankelijk met de plaatsing van een veiligheids- en alarminstallatie)
- het kerkgebouw als katalysator van cultuur, mede door de oprichting van de vzw Amandus Erps
- het kerkgebouw dat steeds gebruikt wordt voor religieuze diensten/bezinningsruimte = open kerk
- de esthetische beleving van de ruimte en de museale functie uitbouwen
- technische voorzieningen voor energiebesparing, verbetering van het thermisch comfort en brandveiligheid
- plaatsing van een performante geluidsinstallatie
- plaatsing van een videowand of beeldscherm dat kan ingezet worden voor liturgische doeleinden en culturele manifestaties
- samenwerkingsverbanden intensiveren: de culturele en museale nevenbestemming wil de kerkraad realiseren door partnerships
 - Erfgoedhuis Kortenberg
 - Kunstacademie Zaventem-Kortenberg-Kampenhout
 - WZC Onze Lieve Vrouw Lourdes
 - Vrije Basisschool Mater Dei
 - socio-culturele verenigingen
 - vzw Amandus Erps opgericht door de kerkraad
 - dienst Vrije Tijd van de Gemeente Kortenberg
- fietskerk in het kader van de fietsroutes (sociale en ontspanningsfunctie) – de kerk ligt langs de Dijle landroute
- geplande dorpskernhernieuwing, talrijke wandelingen/zoektochten – nabijheid van het Silsombos
- de kerk als stilteplek – studeerplek tijdens de examenperiode
- de combinatie van kerk en 'kulturhus – kerk op zondag als club- en buurthuis na de vieringen

Voorstel ERPS

Praktische uitwerking, financiering & troeven

Praktische uitwerking van de kerkruimte

- kwaliteitsvolle standaard nastreven voor de inrichting tot cultuurpool (aangepaste seating, professionele technische en scenografische uitrusting, receptieruimte)
- verbetering van het thermisch comfort en sanitair (nieuwe installatie in de eerste helft van 2023)
- veel aandacht voor de aankleding van de kerk en het museale karakter in combinatie met de multifunctionele nevenbestemming in de tijd naast religie
- haalbaarheidsstudie voor de uitbouw tot cultuurpool in de gemeente Kortenberg voor culturele evenementen

Financiering

- Eigen middelen (kerkraad)

Troeven

- een kerkgebouw met een ziel voor cultuur, geschiedenis en erfgoed (museale functie)
- een gebouw dat openstaat voor de organisatie van culturele manifestaties die omwille van akoustiek en andere redenen in de gemeenschapscentra van de gemeente minder goed scoren
- met respect voor het sacrale karakter van het gebouw
- gelegen aan een dorpsplein dat de gemeente wil vergroenen – beschermd dorpsgezicht

Inspiratie

Na een grondige restauratie kreeg de Begijnhofkerk van Sint-Truiden een museale functie. De kerk wordt mede benut als platform voor tentoonstellingen, muziekuitvoeringen en andere passende publieke manifestaties. Bij de ontsluiting van de begijnhofkerk wordt op de eerste plaats uitgegaan van de openstelling van het historisch monument voor het publiek. Door haar zeer goede akoestiek leent de kerkruimte zich uitstekend voor klassieke muziek.

AGENDA

- Introductie
- **Kerkenbeleidsplan**
 - Erps
 - **Everberg**
 - Meerbeek
 - Kortenberg
 - Kwerps
- Vervolgstappen

Voorstel EVERBERG

Identificatie en bouwfysische toestand

Eigenaar: Gemeente Kortenberg

Bescherming(en)

- Beschermd kerk

Voorstel EVERBERG

Concept voor de toekomst

Insteek voor nevenbestemming: **toerisme, lokale economie, buurtwerking**

Gedachtengang bij het uittekenen van het concept:

- het enige beschermde kerkgebouw in Kortenberg
- de integrale buitenrestauratie dateert van 2011
- de restauratie van het waardevolle interieur dringt zich op voor de valorisatie van dit waardevolle erfgoedpatrimonium, hoge kostprijs
- behoud van de liturgische functie in afgeslankte vorm (koorgedeelte)

Voorstel EVERBERG

Uitwerking rond verschillende polen

Praktische uitwerking van de kerkruimte:

- 1ste pool: de installatie van een microbrouwerij in een gedeelte van de kerk (nodige kapitaalinjectie voor nieuwe installaties)
- 2de pool: de uitbouw van een gezellige ontmoetingsplaats met eet- en drankgelegenheid, bierproeverij en mogelijkheid tot het bezoek van de brouwerij, evt. met mezzanine (cfr. de kerk van Battel/brouwerij Het Anker in Mechelen of 'Het Moment' in Averbode)
- 3de pool: bij de ingang van de kerk de inrichting van een zaak met kwaliteitsvolle streekproducten waaronder broodspecialiteiten. Voor de uitbating van deze zaak kan men werken met een concessie, hetgeen extra inkomsten oplevert. De uitbater zou ook instaan voor het openen en sluiten van de kerk.
- 4de pool: de inrichting van een modulaire concertruimte in de middenbeuk op bepaalde momenten, evt. een bovenverdieping met een glazen vloer die aansluit op het oksaal voor kleine concerten op het beschermde romantische Van Beverorgel (1883)
- 5de pool: een stek van de toeristische dienst van de gemeente in het kerkgebouw integreren waar wandelaars en toeristen de nodige streekinformatie kunnen krijgen (wandel- en fietsroutes, bezienswaardigheden, e.a.)
- 6de pool: in de middenbeuk zou ook een wekelijkse artisanale markt kunnen doorgaan. Op deze manier wordt het kerkgebouw terug een ontmoetingsplaats (een mooi gebouw analoog de 'zuidse markten')
- 7de pool: een kleinere gebeds- en bezinningsruimte in het koorgedeelte van de kerk, afgesloten met een glazen wand van de rest van de kerk, toegankelijk via de ingang deur op het koor die voorheen gebruikt werd door de familie de Merode
- 8ste pool: de inrichting van een diaconaal centrum in een bergruimte in de kerk

Voorstel EVERBERG

Financiering & troeven

Financiering

- Voor een dergelijk ingrijpend nevenbestemmingsproject en de valorisatie van het kerkgebouw is een haalbaarheidsstudie en een businessplan noodzakelijk
- Realisatie van het plan wordt mogelijk gemaakt met partnerships (kapitaalinjectie)
- Mogelijkheid tot subsidies

Troeven

- de inrichting van een moderne en intieme gebeds- en bezinningsruimte in het koorgedeelte van de kerk
- een toekomstvisie waarbij men het bijzondere erfgoed van deze monumentale kerk op een eigentijdse en kunstzinnige manier wil verzoenen met een sociale functie
- de inschakeling van lokale actoren die het kerkgebouw opnieuw moeten dynamiseren
- de invulling met activiteiten die bijdragen tot de financiering van het restauratieproject van het interieur door het aangaan van partnerships (kapitaalinjectie) die moeten bijdragen tot het onderhoud en de noodzakelijke restauratiewerken m.b.t. het interieur

Inspiratie

De Sint-Martinuskerk in Ronse is uitgegroeid tot een toeristisch trefpunt met enkele horecazaken, polyvalente ruimtes en een officieel fiets infopunt.

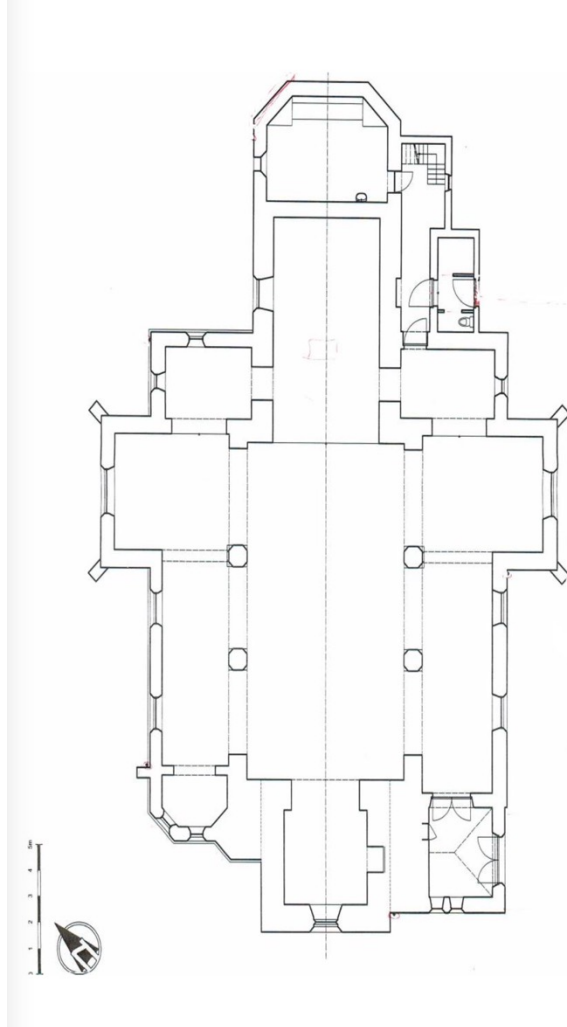

AGENDA

- Introductie
- **Kerkenbeleidsplan**
 - Erps
 - Everberg
 - **Meerbeek**
 - Kortenberg
 - Kwerps
- Langetermijnstrategie
- Vervolgstappen

Voorstel MEERBEEK

Identificatie en bouwfysische toestand

Eigenaar: Gemeente Kortenberg

Bescherming(en)

- Niet beschermd

Ruimtes:

- Naast de toren bevindt zich de doopkapel met de twaalfde -eeuwse romaanse doopvont.
- In het schip en de zijbeuken staan de stoelen, de preekstoel en 2 biechtstoelen
- Het koor en de apsis is verhoogd met één trede en bevatten het koorgestoelte (2 stuks), het hoofdaltaar met het tabernakel. Het huidige altaar is vooruitgeschoven en staat op één lijn met de twee lezenaars.
- De sacristie bevat een historische wandkast, twee muurkasten, een kleerkast voor de kazuifels, kazuifelstaander en wastafel. In de wand is ook de "koffer met de drie sloten" ingebouwd.
- De verbindingsgang tussen de kerk en de sacristie geeft toegang tot de toiletruimte en een berging. Deze deur dient ook als nooduitgang. Op het einde van de gang leidt een trap naar een zolderruimte boven de sacristie.
- De verwarming gebeurt met gas via luchtextractie. De installatie staat in een aparte stookruimte, die via het portaal bereikbaar is.
- Toilet
- Er is één toiletruimte met wastafel. Deze is aangesloten op een septische tank, die manueel moet gelegegd worden.

Voorstel MEERBEEK

Concept voor de toekomst

Insteek voor nevenbestemming: **sociale functie**

Gedachtengang bij het uittekenen van het concept:

- ligging van de kerk en pastorie aan een dorpsplein dat de gemeente ook 'vergroening' wil
- enige kerk waarbij het kerkhof nog aansluit bij de kerk
- aankoop van de site "Van Netelbosch" – plannen voor de inrichting van een parking en wandelweg naar de 'Boemerang' achter de kerk
- de kerk ligt in de directe buurt van de school
- bij de uitwerking van de toekomstvisie wordt de liturgische functie (doopkerk) behouden
- inrichting als 'gemeenschapshuis' met faciliteiten voor de school, verenigingen en particulieren
- nevenbestemming – multifunctioneel gebruik in de tijd met respect voor het sacrale karakter
- valorisatie van het patrimonium m.b.t. het parochiehuis en de pastorie

Voorstel MEERBEEK

Praktische uitwerking

Praktische uitwerking van de kerkruimte:

- het koor wordt ingericht als doopkapel voor de federatie met de waardevolle romaanse doopvont
- in het middenschip wordt een 'glazen box' geplaatst met 'glazen vouwwanden' voor de activiteiten van het gemeenschapshuis (ter vervanging van het 'uitgeleefde' parochiehuis) – kitchenette, bar, opslagruimte en sanitair moeten in het ontwerp worden opgenomen
- met de glazen vouwwanden kan men de kerkruimte makkelijk aanpassen en de kerkruimte opnieuw groter maken
- de 'glazen vouwwanden' vormen een 'veiligheidsbarrière' voor kunstvoorwerpen die zich in het koorgedeelte bevinden
- dankzij de 'glazen box' krijgt de kerk een nieuwe uitstraling, voldoende lichtinval en kan men deze ruimte ook afzonderlijk verwarmen (besparing)

Financiering:

- Eigen middelen (kerkraad)

Troeven:

- behoud van de liturgische functie en inrichting van de doopkapel met de romaanse doopvont
- opwaardering van de kerkruimte tot 'gemeenschapshuis', partnership met de 'Boemerang' voor de organisatie van bepaalde activiteiten, verenigingen, particulieren (b.v. doopfeest)
- inrichting van de sacristie deels als sacristie en 'parochiesecretariaat' zodat een extra appartement op het gelijkvloers kan ingericht worden = extra inkomsten voor investeringsprojecten
- haalbaarheidsstudie voor de uitwerking van een optimale inrichting van de kerk voor de subsidiëring van het project van nevenbestemming

Inspiratie

De Stichting Kerk Westdorpe restaureerde de kerk. Een glazen box werd in de kerk gebouwd. Het volledige kerkgebouw verwarmen zou een onnodige kost met zich meebrengen. De box is naast een multifunctionele ruimte dus ook vooral kostenbesparend. Een keuken, bar, opslagruimte en sanitair zijn in het ontwerp voorzien. Een optimale akoestiek werd gerealiseerd door het plaatsen van baffles en verplaatsbare geluidsabsorberende elementen in de hoeken van de box.

AGENDA

- Introductie
- **Kerkenbeleidsplan**
 - Erps
 - Everberg
 - Meerbeek
 - **Kortenberg**
 - Kwerps
- Vervolgstappen

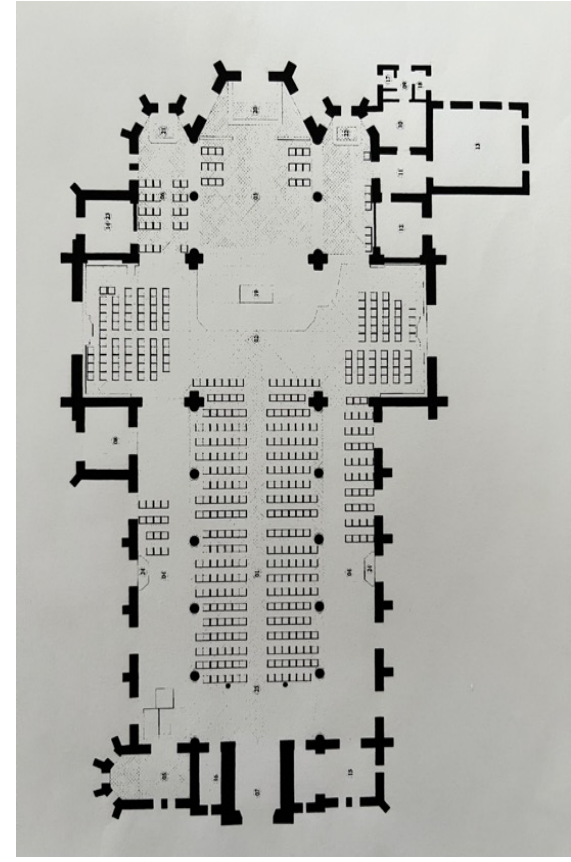
Voorstel KORTENBERG

Identificatie en bouwfysische toestand

Eigenaar: Gemeente Kortenberg

Bescherming(en)

- Erfgoedwaarde

Voorstel KORTENBERG

Concept voor de toekomst

Insteek:

- Een aantal omgevingsfactoren, maatschappelijke en demografische evoluties, encycliek 'Fratelli tutti' met het idee van broederlijkheid voor kansarmen en ontwikkeling van onderwijskansen voor kinderen/jongeren; diaconie (maatschappelijke functie van de kerk)
- Herbestemming omwille van het grote karakter van het gebouw dat niet meer beantwoordt aan de noden van vandaag.
- Het bestaande kerkgebouw wordt aan de gemeenschap teruggegeven waarbij een educatief, sociaal of maatschappelijk doel wordt vooropgesteld en waarbij een kleinere ecologische kapel die ook als multidisciplinaire ruimte met duurzame materialen achter het hoofdgebouw van de Oude Abdij ter vervanging voor de huidige en toekomstige lokale geloofsgemeenschap van Kortenberg wordt ingericht.
- Dit veronderstelt dat de verschillende actoren die bij een dergelijk project betrokken zijn (gemeente, de school 'De Regenboog', het UPC of een huisvestingsmaatschappij, de vzw Oude Abdij/bisdom en de kerkfabriek O.L.Vrouw Kortenberg) een akkoord moeten uitwerken.

Gedachtengang bij het uittekenen van het concept:

- een sterk aangroeiende schoolbevolking met tal van bouwprojecten in samenhang met de verstedelijking van Kortenberg: wellicht manifesteert zich in de nabije toekomst een grote nood aan meer klaslokalen
- capaciteit van het kerkgebouw is niet meer evenredig met het huidige aantal kerkgangers
- hoog kerkgebouw – verwarmd met een hete luchtinstallatie, impact op de energiekost
- het kerkgebouw ligt niet aan een dorpsplein, geen beschermd gebouw, maakt ook geen deel uit van een beschermd dorpsgezicht
- relatief jonge leeftijd van het gebouw in vergelijking met de andere kerkgebouwen

Voorstel KORTENBERG

Praktische uitwerking – 3 opties voor herbestemming

Praktische uitwerking van de kerkruimte:

Optie I: de kerk wordt verbouwd tot klaslokalen met een atrium of extra sportfaciliteiten, bijvoorbeeld een klimmuur die ook kan gebruikt worden door een vereniging buiten de schooluren.

Een opsplitsing van de kerk in twee delen voor onderwijsdoeleinden en liturgische doeleinden is niet de meest ideale oplossing omwille van de hoge kost voor de realisatie van een dergelijke optie met twee bestemmingen en kan bij gelijktijdig gebruik problemen qua geluidshinder opleveren voor beide partijen.

Optie II: de inrichting van sociale woonunits in het kerkgebouw via een investering van een sociale huisvestingsmaatschappij

- *kleine appartementen van max. 60m² door boxen te schakelen in het kerkgebouw*
- *beperkte kleine volumes kunnen makkelijker verwarmd worden met een ecologisch verwarmingssysteem en de integratie van de modernste verwarmingstechnieken*
- *een gemeenschappelijke ruimte of atrium waar mensen elkaar kunnen ontmoeten (sociale functie) cfr. co-housing*

Optie III: de inrichting van woonunits in het kerkgebouw voor jongeren in een traject van begeleid zelfstandig wonen

- *partnership met het UPC in Kortenberg voor de integratie en huisvesting van deze jongeren in onze maatschappij*
- *een gemeenschappelijke ruimte of atrium waar mensen elkaar kunnen ontmoeten (sociale functie) cfr. co-housing*

Financiering:

- Partners

Troeven:

- Kerk blijft beschikbaar voor gebed (kleine gebedsruimte)
- Samenwerking met partners kan kerk een nieuwe diaconale functie / invulling geven

Voorstel KORTENBERG

Dorpskapel op de site van de Oude Abdij Kortenberg

Renovatie van de kapel op de abdijsite tot een moderne en ecologische dorpskapel:

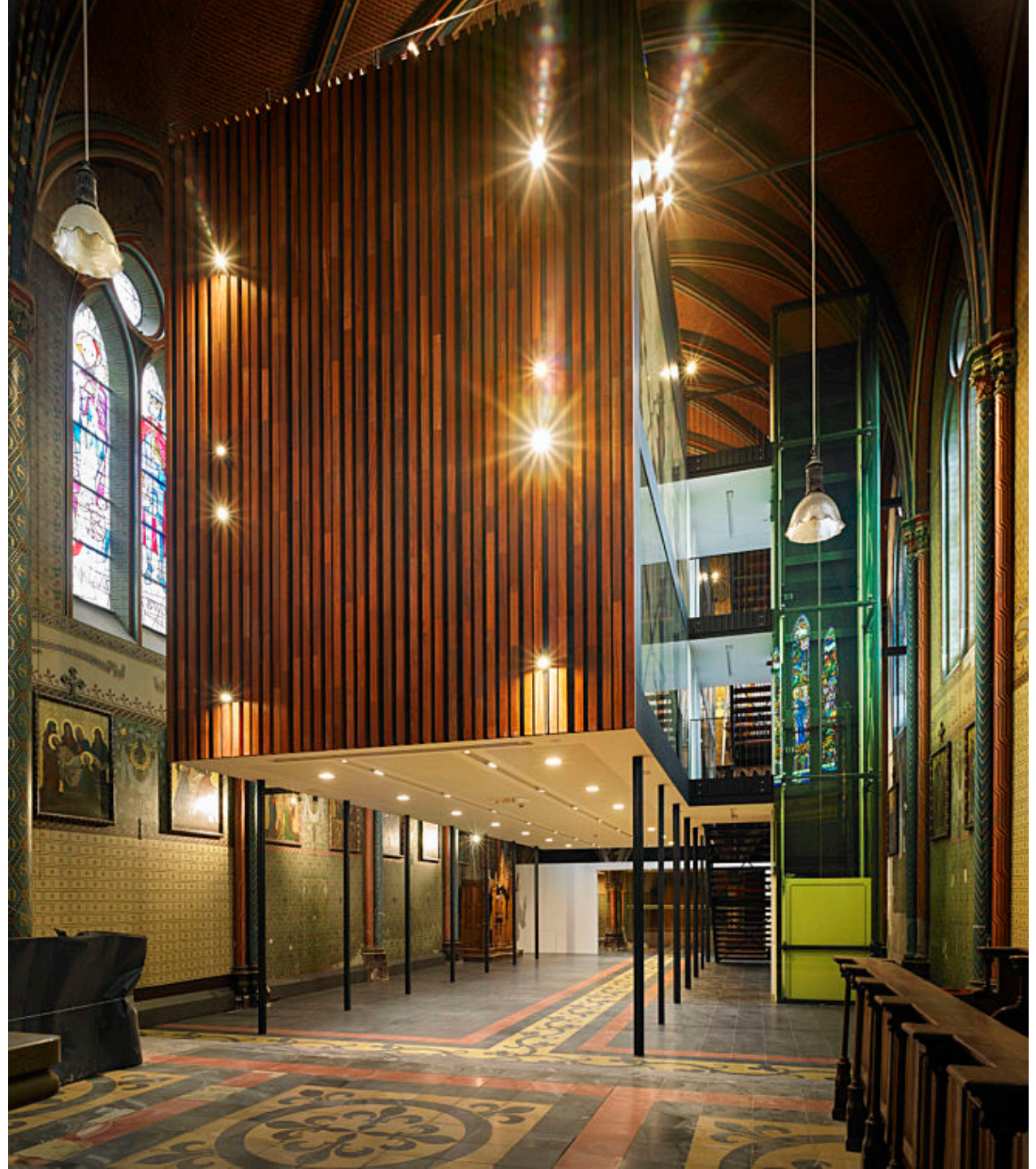
- *uitgerust met de laatste ecologische verwarmingstechnieken*
- *een kerkgebouw in verbinding met de natuur*
- *moderne vormgeving – aanpassing aan de moderne liturgie*
- *een kleiner en intiemer kerkgebouw aangepast aan de huidige noden*
- *integratie van de modernste communicatiemiddelen*
- *gebruik van duurzame en natuurlijke materialen*
- *de lokale geloofsgemeenschap van Kortenberg kan dan ook mee ‘genieten’ van de infrastructuur van de abdij voor de organisatie van bijeenkomsten en/of vergaderingen*
- *de organisatie van een wedstrijd voor een toekomstgericht kerkgebouw*
- *de financiering voor de herlocalisatie van het kerkgebouw moet gebeuren via de inkomsten van de herbestemming van het bestaande kerkgebouw via erfpacht en een studie over mogelijkheden om de abdijsite te rentabiliseren om ook op dit terrein een meerwaarde te creëren*
- *haalbaarheidsstudie voor een dergelijk project kan ingediend worden*

Troeven:

- een modern en ecologisch kerkgebouw
- een win-win situatie voor de abdij en voor de lokale geloofsgemeenschap met een mooie gebeds- en bezinningsruimte voor grotere groepen en extra vergaderruimte voor de parochie
- kans tot verankering van de abdijsite voor de Kortenbergse gemeenschap
- het diaconaal project van de vzw Oude Abdij kan in samenwerking met het vicariaat nog versterkt worden

Inspiratie

In 2015 kreeg de kerk van de Broederschool van de klooster van de Hiëronymieten een echte nieuwe invulling. Het bureau MT Architecten uit Nieuwkerken ontwierp een box-in-box-systeem: in het kerkgebouw staat een box van drie verdiepingen hoog die een aparte, afgesloten ruimte vormt. Door die ingreep kan het kerkgebouw beschikken over een aantal moderne klaslokalen, een stille werkruimte en huisvest het eveneens een Open LeerCentrum.

Inspiratie

De verbouwing van de kapel van het Rijksopvoedingsgesticht in Ruislede tot schoolgebouw. In 2013 lanceert de Vlaams Bouwmeester in opdracht van de Vlaamse overheid een open oproep voor een ontwerpwedstrijd om de leegstaande kapel te restaureren en een nieuwe functie te geven. Het doel van de opdracht is een herbestemming als schoolgebouw voor lessen algemene vorming.

In de kapelruimte zitten 12 klaslokalen.

Naast de theorie-lokalen is er ook een bibliotheek, een informaticalokaal en een leraarskamer.

Inspiratie

In deze voormalige parochiekerk, Herr Jesu Kirche in Mönchengladbach, werden op een innoverende manier sociale appartementen ingebracht om plaats te bieden aan een gemengde woongemeenschap. De appartementen zijn allemaal verschillend. De houten frameconstructie laat bovendien een zekere flexibiliteit toe: indien nodig kunnen de woonunits relatief eenvoudig worden aangepast. De muren van de appartementen werden met opzet uitgevoerd in felle kleuren om een contrast te creëren met de zuilen, muren en gewelven van het kerkgebouw. Hierdoor wordt een interessante spanning tussen oud en nieuw bekomen.

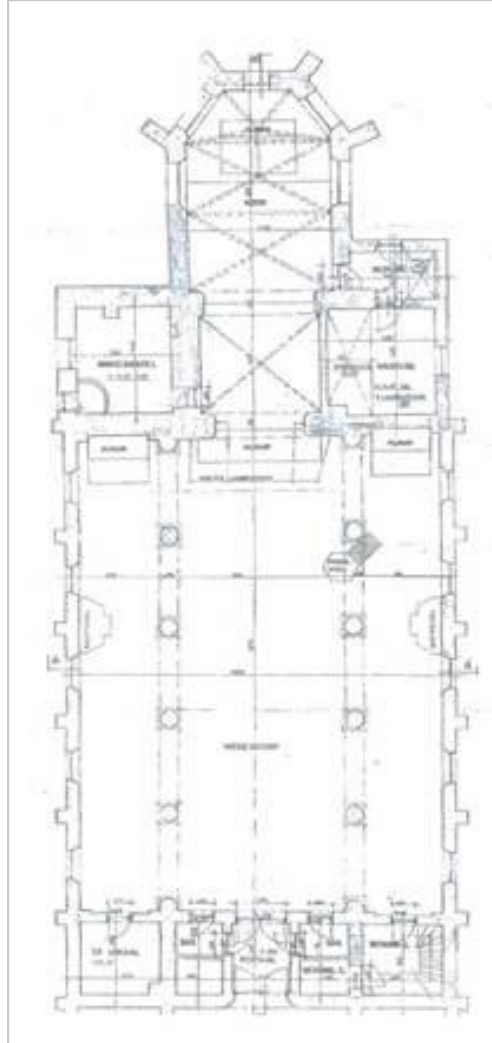
Het resultaat is een diverse woongemeenschap met 23 sociale woningen voor studenten, jonge koppels, alleenstaande ouders en gepensioneerden. Omdat de kerk beeldbepalend is voor de omgeving werd aan het exterieur zo weinig mogelijk veranderd. Sinds de voltooiing in 2011 heeft het project al meerdere prijzen in de wacht gesleept.

AGENDA

- Introductie
- **Kerkenbeleidsplan**
 - Erps
 - Everberg
 - Meerbeek
 - Kortenberg
 - **Kwerps**
- Vervolgstappen

Voorstel KWERPS

Identificatie en bouwfysische toestand

Eigenaar: Gemeente Kortenberg

Bescherming(en)

- Niet beschermd als monument
- Geen beschermd dorpsgezicht
- Het staat op de vastgestelde inventaris waardevol erfgoed
- Gedeeltelijk beschermd als monument OB000441
- – orgel sinds 12 oktober 1981- 5 februari 1982

Ruimtes:

- Portaal (6,72 m²)
- Het portaal geeft toegang tot de kerk.
- Schip + zijbeuken (285,65 m²)
- In het schip staat het merendeel van de stoelen opgesteld.
- in elke zijbeuk staat een biechtstoel
- in de zuiderzijbeuk staat de preekstoel
- Koor + apsis (84 m²)
- Het koor is verhoogd met 1 trede
- Winterkapel noordkant (berging) (15,85 m²)
- Sacristie (18,83 m²)
- Hierin staan 2 opbergkasten.
- Berging aanpalend sacristie (6,90 m²)
- Berging (9,60 m² en toegang tot doksaal (20,70 m²)
- Stooklokaal (9,70 m²)
- Sanitaire blokken aan de hoofdingang (portaal) (5,32-5,32 m²)

Voorstel KWERPS

Concept voor de toekomst

Insteek voor nevenbestemming: **encyclieken Laudato si en Fratelli tutti – ecologie en broederlijkheid**

Gedachtengang bij het uittekenen van het concept:

- Continuïteit van de huidige wekelijkse vieringen tijdens het weekend.
- Om de kerk van Kwerps een nog grotere maatschappelijke bijdrage te laten leveren en om financieel zelf bedruipend te zijn, worden er tijdens de weekdagen nevenactiviteiten georganiseerd in de kerk
- Ecologie (diaconie) wordt het thema voor de nevenactiviteiten en geeft de kerk van Kwerps een unieke plaats in het kerkenbeleidsplan van Kortenberg. Concreet denken we aan activiteiten rond:
 - Jongeren/ educatie/ ontspanning in het teken van ecologie
 - “Heling” van kwetsbare personen of gekwetste personen met behulp van de natuur
- Door het type van nevenactiviteiten (geen uitbating door een commerciële event organisatie) die in de kerk georganiseerd worden, kan er een eenvoudige afbakening gemaakt worden van de waardevolle en kwetsbare elementen in de kerk tijdens de weekdagen.
- Om deze nevenactiviteiten mogelijk te maken zijn er een aantal kleinere investeringen nodig: sanitair? Eenvoudige keuken/koffiehoek/bar? Meubilair? Tot optioneel grotere investeringen bij een verbetering van de relatie omgeving /binnenbeleving.
- Vandaag is de exploitatie van de kerk in Kwerps verlieslatend, de kerkraad wenst de nodige initiatieven te nemen om dit verlies volledig weg te werken met de nevenbestemming. Dit vraagt een nieuwe financiële benadering:
 - De nevenactiviteiten worden uitgebouwd met slagkrachtige partners (Kazou? Natuurpunt? Jeugdraad Kortenberg? organisaties voor opvang van kwetsbare mensen?,)
 - Het herbekijken van de eigendommen (kunnen bestaande eigendommen gebruikt worden om nieuwe terugkerende opbrengsten te genereren?)
 - Onderzoeken van installatie zonnepanelen (verkoop groene elektriciteit)
- De kerkraad van Kwerps wenst zo snel mogelijk rond dit thema een haalbaarheidsstudie te laten uitvoeren.
- De kerkraad is overtuigd dat deze visie goede slaagkansen inhoudt in haar realisatie.

Inspiratie

De betekenis van de 'kapel van de ontluiking' is vergroeid met de rijke geschiedenis van de 7 à 8 ha bosrijke site aan de rand van Groot-Bijgaarden. Teruggaand tot de 12de eeuw, en een roemrijk bestaan als abdij in de 16de eeuw, werd de site eind 19de eeuw een onderwijssite voor de Broeders van de Christelijke Scholen. De herinrichting van de kapel is gegroeid vanuit de vaststelling dat vele sacrale ruimtes in scholen verdwijnen of herbestemd worden (als stapelruimte, als feestzaal, ...) maar scholen toch zoekend zijn naar manieren om op een hedendaagse manier aan zingeving te doen. De 'nieuwe' kapel moet jongeren vandaag ruimte bieden voor geborgenheid, bezinning en reflectie.

Kapel van de Ontluiking, Broeders van de Christelijke Scholen, Groot-Bijgaarden

AGENDA

- Introductie
- Kerkenbeleidsplan
 - Erps
 - Kwerps
 - Everberg
 - Meerbeek
 - Kortenberg
- **Vervolgstappen**

Vervolgstappen

Na goedkeuring van het masterplan door de overheid

Wanneer beslissingen moeten genomen worden omtrent behoud, nevenbestemming of herbestemming van kerken, is het belangrijk te beseffen dat de vraag naar wat pastoraal nog (!) nodig is, niet het enige criterium kan zijn. Hier moet grote voorzichtigheid aan de dag gelegd worden. Vooral bij herbestemming verliest het gebouw niet alleen zijn pastorale bestemming, maar ook zijn publieke en symbolische betekenis.

Bij de integratie van een zinvolle nevenbestemming in een kerkgebouw die nieuwe maatschappelijke perspectieven opent, kan dit een meerwaarde betekenen voor de brede gemeenschap.

De herbestemmingsprojecten waarvan sprake in het masterplan zullen gecoördineerd en gestuurd worden door het CKB m.b.t. het opstellen van een spreidingsplan in de tijd evenals de aanvragen, indiening en opvolging van de haalbaarheidsstudies bij de betrokken administraties omdat de materie sowieso al vrij complex is.

De kosten van de herinrichting van de liturgische ruimte door de kerkfabriek moet grondig bestudeerd en afgewogen worden samen met de mogelijk nieuwe inkomsten die uit de nevenbestemming voortvloeien. Na de adviezen gehoord te hebben, geeft de bisschop al dan niet zijn akkoord met de voorgestelde ingrepen. De fiscale consequenties van een nevenbestemming moeten tevens goed onderzocht worden in het kader van het haalbaarheidsonderzoek van deze nevenbestemming.

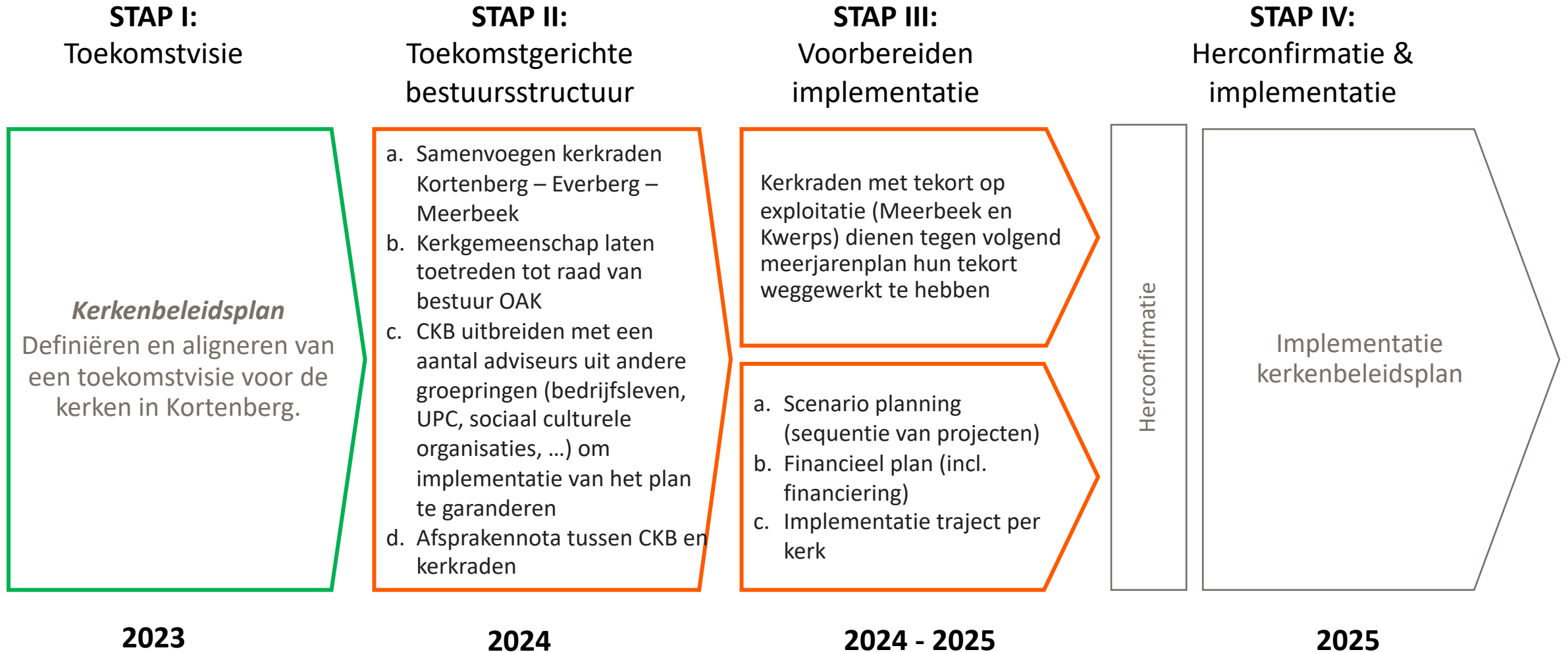
Lokale besturen kunnen via een eenvoudige administratieve procedure een aanvraag indienen via het projectbureau 'Herbestemming Kerken' om een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de potentiële herbestemming van een parochiekerk voor een nieuwe functie. Voor kerkbesturen loopt de kandidaatstelling via de gemeente.

Voor beschermde parochiekerken maakt men o.a. kans op een erfgoedpremie voor de restauratie, een aanvullende premie voor goed onderhoud en een onderzoek premie voor de herbestemming van een beschermde parochiekerk. In een aantal gevallen heb je een goedgekeurd beheersplan nodig om een premie te kunnen aanvragen.

Men kan ook aanspraak maken op subsidies voor renovatie, studies voor de her- en nevenbestemming van een niet-beschermde parochiekerken aanpassingsinvesteringen voor de nevenbestemming van die parochiekerk. Deze regelgeving komt terug in het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst.

2023 ... de start van een transformatie

Vervolgstappen na goedkeuring

Meer informatie of feedback?

Michel Tops

expert CKB

voorzitter van de kerkraad Sint-Amandus Erps

+32 473 659 130

Micheltops@hotmail.com

Chantal Lemmens

pastoraal coordinator

federatie Kortenberg

+32 475 53 54 89

chantal.lemmens1@telenet.be

Frank Grauls

voorzitter CKB

voorzitter van de kerkraad O.L.Vrouw Kortenberg

+32 473 856 026

frank.grauls@gmail.com